

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ВИШИВКА

Л. ДЕМИДЕНКО

1

UKRAINIAN FOLK EMBROIDERY
L. DEMYDENKO

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ВИШИВКА

16 окремих комплетів
по 20 — 25 карток,
разом понад

800 різних узорів
української народної
вишивки

в 2-ох, 3-ох, 4-ох, 5-ох
і 7-ох кольорах.

ВИЙШЛИ З ДРУКУ:

1. Взори з північної частини
Лівобережної України.

ДРУКУЮТЬСЯ:

2. Хрестикові взори
з Полтавщини.
3. Полтавські взори
вирізування
та настилування I.

ГОТОВІ ДО ДРУКУ:

4. Полтавські взори
вирізування
та настилування II.
5. Взори з Київщини.
6. Поліські та Волинські
взори.
7. Подільські взори.
8. Сокальські взори.
9. Гуцульські взори
шиті хрестиком.
10. Буковинські взори
шиті хрестиком.
11. Буковинські взори шиті
іншими стібами.
12. Бойківські та Лемківські
взори.
13. Низинкові взори
з Гуцульщини.
14. Низинкові взори
(подвійний формат).
15. Яворівські взори.
16. Взори уложені для
застосування в модернім
побуті.

Виключне право продажу на
Канаду й США має книгарня
„АРКА”, — Торонто, —
575 Квін Стріт Вест.

COPYRIGHT, 1953,
BY L. DEMYDENKO.
ALL RIGHTS RESERVED.

diasporiana.org.ua

18
81
29

П Е Р Е Д М О В А

Українська народня вишивка, це одна з найбільш розвинених галузей українського народного мистецтва. Вишивкові прикраси, від найдавніших часів зустрічаємо на народнім одязі, на речах хатнього та обрядового вжитку.

Застосування вишивки, як прикраси, має свої початки в далекій давнині, ще з часів первісної громади. До найдавніших зразків вишивкового орнаменту належать геометричні орнаменти, що ми їх ще й тепер зустрічаємо. Техніка виконання цих первісних вишивкових мотивів була дуже примітивна, обумовлена вона матеріалом, на яким вишивка виконувалася. Це „низь” та „переволікання”, що являє собою перетягнені через тканину кольорові нитки, а також різні вибагливі стіби, що вживалися для зшивання окремих частин одягу.

З розвитком суспільних форм життя, з розвитком торгівлі, заносяться на Україну нові мотиви та нова техніка з інших країн. Так приходить на Україну з Візантії рослинний орнамент, що його широко застосовують для прикрас одягу та вжиткових речей багатших верств населення, з чого витворюється пізніше відомий тепер „полтавський” або „церковний” гафт. І хоч цей характер вишивки є притаманним лише для шляхти, він у великій мірі впливає і на розвиток орнаментациї у чисто народній вишивці.

Історично Україна та її культура протягом століть підпадала впливам захожих чужинців, завойовників та завойованих, і все від них запозичене збиралося до скарбниці народного мистецтва та жило й перетворювалося в ній; творилися нові форми, нова техніка.

В окремих околицях України, залежно від місцевих умов та від тих впливів, що їм дана околиця підпадала, розвиток народного мистецтва, а отже і народньої вишивки ішов відмінним від інших околиць шляхом. В наслідок цього в українській народній вишивці витворилася велика кількість різноманітних стібів, різноманітна орнаментация, різноманітна кольористика.

Загально ми можемо поділити всі існуючі в українській народній вишивці стіби на дві групи — прозорі та не прозорі. До перших ми відносимо мережки, вирізування, колеття, стягування; до других — хрестикове шиття, низинне шиття, переволікання, занизування, настилування, підбирання, перетикання, морщення, гафтовання, листва, стебнівка, кручення, та багато інших відмін вищеназваних стібів, що притаманні якій небудь одній околиці.

Оскільки певна територіяльна частина України виплекала собі певний характер народньої вишивки, то ми розділили нашу збірку на окремі зшитки відповідно до певних околиць України і намагалися охопити в ній, по можливості, всі окремі групи вишивкового орнаменту як з огляду на техніку виконання так і з огляду на кольористику. Кожний окремішній зшиток має представити зразки вишивки найхарактерніші для тої околиці, якій цей зшиток є присвячений.

Одночасно ми маємо намір випустити також окремі зшитки зразків вишивки для застосування їх в модернім побуті.

Людмила Демиденко.

Folk embroidery has played a very important part in the historical development of Ukrainian folklore. Beginning with ancient times, it has developed into a highly unique and colorful skill.

All Ukrainian folk embroideries have a remarkable variation in ornament as well as in technique. The evolution of embroidery has been effected through the centuries by the influence of such factors as geographical location, economic positions and the standards of industrialisation of territories, and Ukraine's relation with other countries through the years. Because of these factors, each district of Ukraine developed its own style of ornamentation, color, and technique in embroidery.

Thus, by careful examination, we can divide Ukrainian embroidery into different classification by to each class certain characteristics which can be found in the different sections of Ukraine. A study of the different ornaments and stitches used in different localities can help us arrive at this classification. Thus according to this examination we can divide our collection into 16 separate classes, and each of these classes denotes a certain district in the Ukraine to which this definite style of embroidery can be attributed.

* * *

The embroidery ornaments belonging to the first class all originated in North-Eastern Ukraine in the territorial districts of Chernyihiv, Krolevce, Konotop, Novhorod-Siversk and Starodub.

These localities because of their geographical location have not been influenced throughout the periods of history by foreign powers, and thus, there is only a small trace of the foreign touch found in the embroideries of these localities, and therefore the embroideries of these locals have held closely to conformity with the original style of the ancients.

The ornament found in these embroideries is for the most part geometrical, using the geometric vegetable as typical. The colors used are either red or black, or oftentimes both. In some villages, however, we can also find blue in this work. The stitch used in these ornamentations is called the „cross-stitch”.

The construction of ornaments found in fig. 6, 8, 9, 10, 13, 16, 43, 44 show the original technique, the so-called „perevolicania”, an old stitch which imitates weaving.

In these districts, young girls adorn shirts and blouses with very rich embroidery which consists of very simple patterns. Embroidery is also used in the decoration of towels, which play a very important part in the betrothal and wedding ceremonies as well as in the decoration of the rooms. These towels are stitched with very rich cross-stitch patterns, and oftentimes sheer stitches known as „mereszky” are also used. A description of these sheer stitch will be found in the following booklets which deal with the other classes of embroidery.

L. Demydenko.

ПЕРЕДМОВА ДО ПЕРШОГО ЗШИТКА

В першій зшитку нашої збірки ми подаємо зразки вишивки з північних околиць Лівобережної України, а саме: повіти Чернігівський, Кролевецький, Конотопський, Новгород-Сіверський та Стародубівський.

Вишивкові орнаменти цієї частини України, що завдяки географічному положенню та історичним умовам дуже мало піддавалася чужим впливам, зберегли строгий геометричний характер старовинного орнаменту, і визначаються як простою формою так і простою кольором. Переважає один колір, в більшості червоний, хоч дуже часто можна зустріти той самий візерунок, шитий не червоним, а чорним або синім кольором. Двокольорові візерунки зустрічаються більше на півдні цієї околиці, що до певної міри можна зарахувати на рахунок впливів Полтавщини та Київщини.

Орнамент — геометричний, або дуже строго стилізований рослинний орнамент, де рослинні елементи майже цілковито зведені до геометричної форми („гілочки“, що розводяться на рукавах сорочок, або шийються у кілька рядів на рушниках).

Характер орнаменту в багатьох випадках показує на походження його від старовинного способу вишивки „переволікання“. Особливо характерними під цим оглядом є візерунки ч. 6, 8, 9, 10, 13, 16, 43, 44.

В цій околиці особливо багато прикрашають вишивкою жіночі сорочки (часто зашивають цілий рукав) та рушники. На останніх кольоровий орнамент шийють чергуючи його з мережками в кілька рядів, часом три, часом навіть п'ять.

Візерунки ч. 1, 2, 3, 4 — це зразки вишивки з рушників XVI — XVIII століть, що шийються „перетиканням“, імітуючи тканину, та стебнівою. Але в пізніші часи ми зустрічаємо подібні візерунки, шиті на рушниках хрестиком на два боки.

Характерним є те, що всі візерунки цієї околиці є надзвичайно прості у виконанні, і шийються дуже швидко.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВІЗЕРУНКІВ

Зшиток ч. 1.

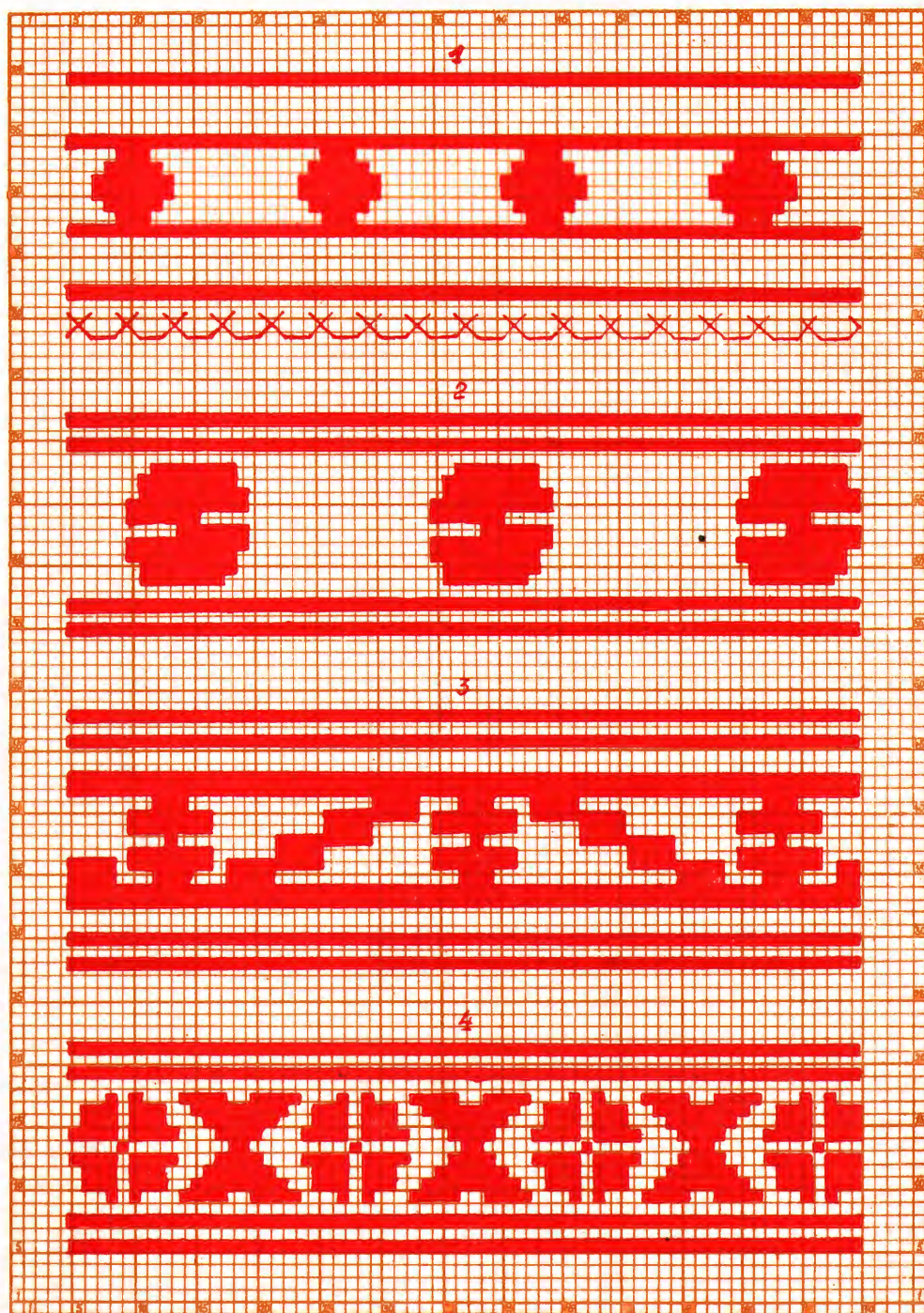
Візерунки з північної частини Лівобережної України

(Повіти: Чернігівський, Кролевецький, Конотопський, Новгород-Сіверський та Стародубівський)

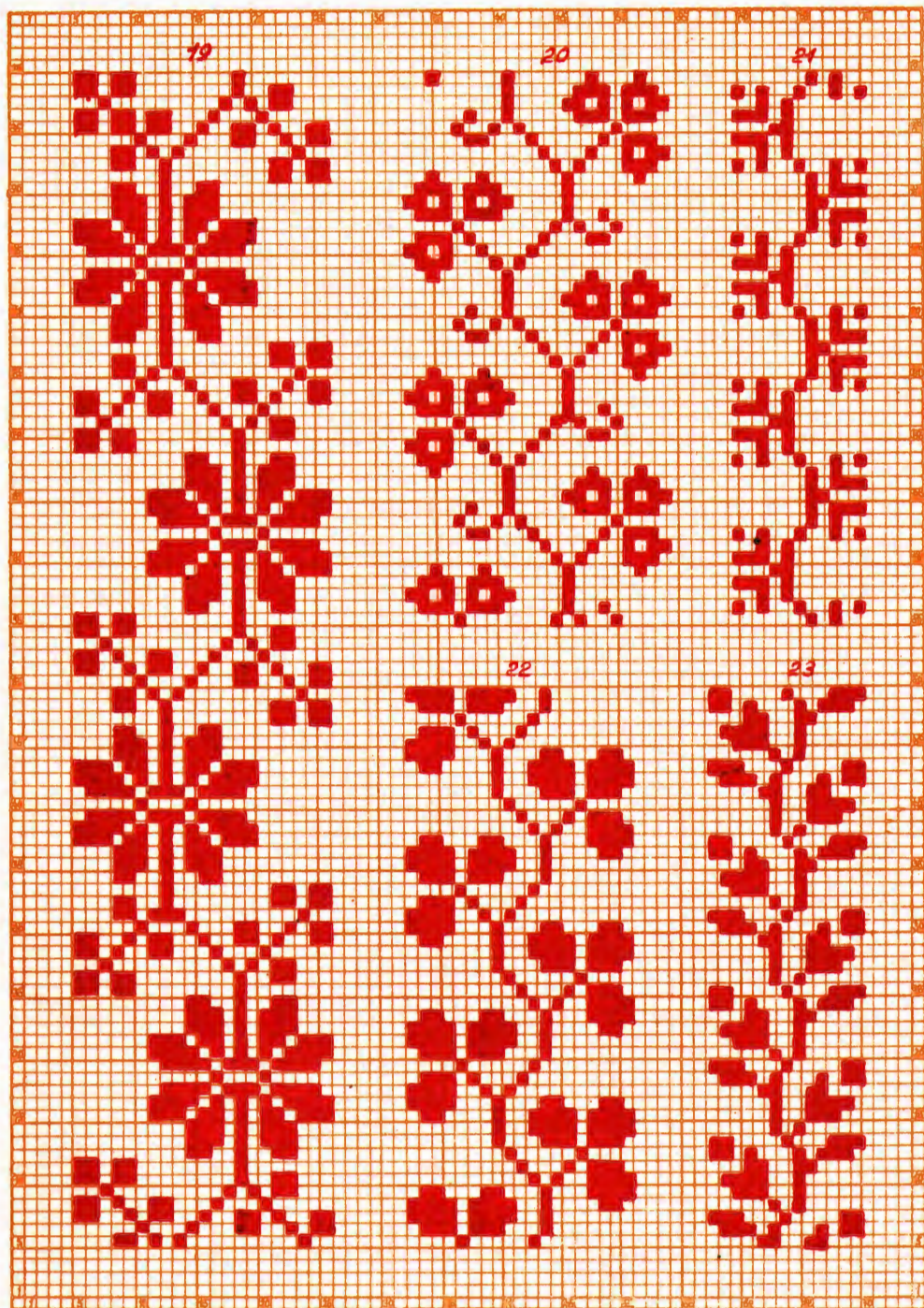
- КАРТКА 1. Візерунки зі старовинних рушників, шийються „перетиканням“:
- 1 та 2 — з околиць Путівля;
 - 3 — з Глухова;
 - 4 — з с. Панурівка, Стародубівського повіту.

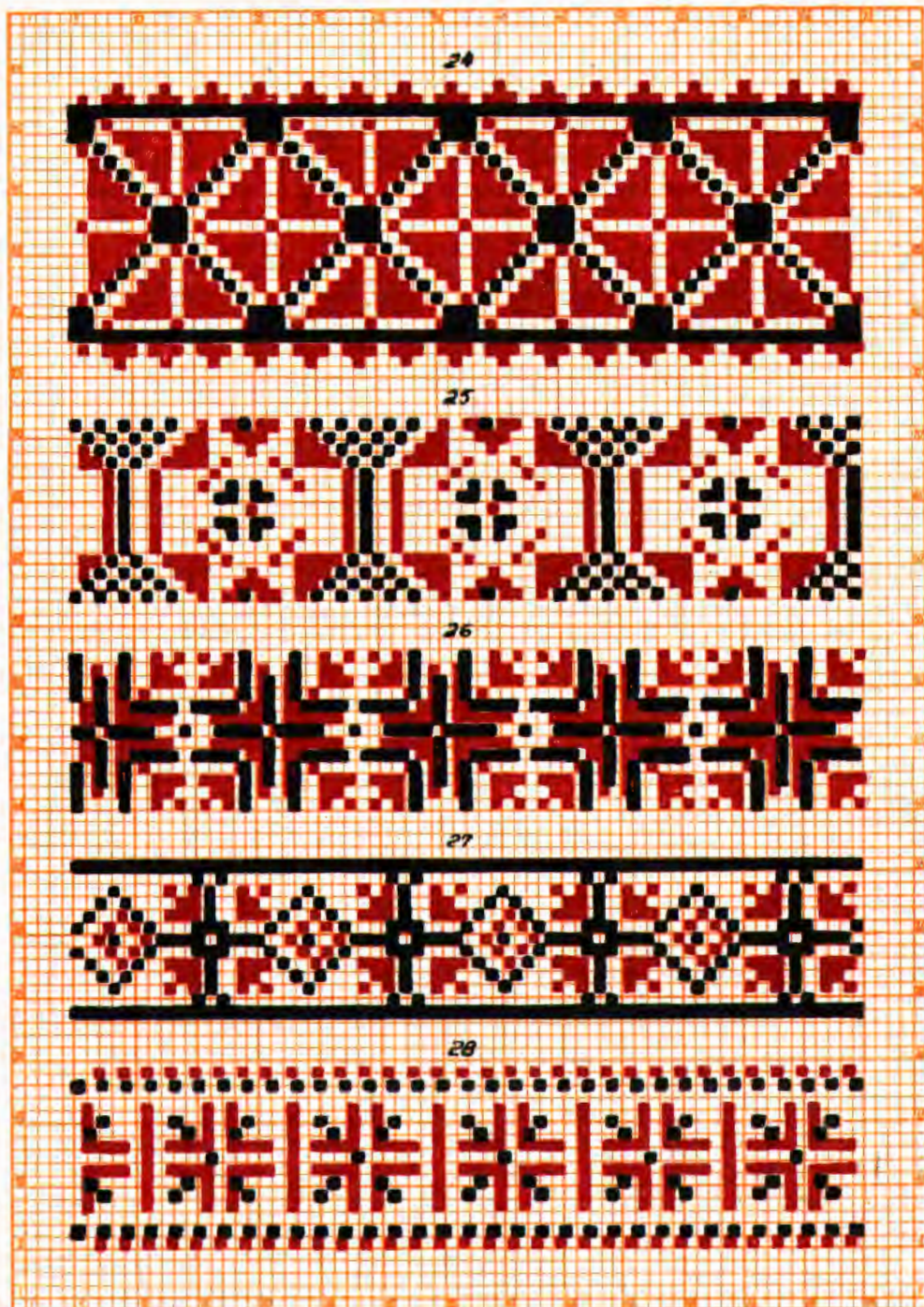
- КАРТКА 2. Візерунки вишивки на пазах, обшлагах та комірах чоловічих сорочок:
- 5 та 15 — с. Семенівка, Новгород-Сіверського повіту.
 - 6, 11, 16 — Сосниці, Кролевецького повіту.
 - 7, 13, 14 — околиці Новгород-Сіверського.
 - 8, 12 — с. Чеплівка, Новгород-Сіверського повіту.
 - 9, 10, 17, 18 — околиці Кролевця.

- КАРТКА 3. „Гілочки” з рукавів жіночих сорочок:
19 — з околиць Батурина.
20, 21 — Погар, Стародубівського повіту.
22 — с. Панурівка, Стародубівського повіту.
23 — Ічня, Конотопського повіту.
- КАРТКА 4. Взори вишивки на чоловічих сорочках:
24 — Ніжин.
25 — Козелець.
26, 27 — з околиць Бахмача.
28 — з околиць Конотопу.
- КАРТКА 5. „Полики” з жіночих сорочок:
29 — з околиць Конотопу.
30 — з околиць Ніжина.
31 — с. Білополя, Конотопського повіту.
- КАРТКА 6. Взори вишивки з жіночих сорочок:
32 — „гілочка” з околиць Батурина.
33 — „гілочка” з околиць Путивля.
34, 35, 36 — „полик” та ковніри з околиць Путивля.
- КАРТКА 7. Взори вишивки з жіночих сорочок:
37 — „полик” з околиць Глухова.
38, 39 — „поділ” та „зірка” з околиць Новгород-Сіверського.
40, 41, 42 — „поділ”, ковнір та обшлаг з околиць Глухова.
- КАРТКА 8. „полики” з сорочок жінок:
43 — с. Городня, Новгород-Сіверського повіту.
44 — с. Короп, Кролевецького повіту.
- КАРТКА 9. Взір з рушника з околиць Стародуба.
- КАРТКА 10. 46 — Рукав („полик” і „розвід”) жіночої сорочки з околиць Путивля.
- КАРТКА 11. 47 — Рукав жіночої сорочки з села Городня, Новгород-Сіверського повіту.
- КАРТКА 12. Вишивка з жіночої сорочки, з околиць Ніжина.
48 — „полик” та „розвід” з рукава.
49 — поділ.
50 — комір.
51 — обшлаг.
- КАРТКА 13. 52 — Вишивка з рукава жіночої сорочки („полик”, „підполіччя” та „зірки” або „киданці”) з околиць Козельця.
- КАРТКА 14. Вишивка з рукава жіночої сорочки, с. Баклан, Стародубівського повіту:
53 — „розводиться” на рукаві.
54 — 58 — варіанти зірок до виповнення „розводу”.
- КАРТКА 15. 59 — Рукав жіночої сорочки („розвід”), с. Сосниця, Кролевецького повіту.
- КАРТКА 16. 60 — Вишивка з рушника („гілка”, „киданці” та „поясок”), з околиць Бахмача.
- КАРТКА 17. Вишивка з рушника з околиць Ніжина:
61 — „киданці” та „гілка”.
62 — варіант „поясочка”.
- КАРТКА 18. 63 — Вишивка з рушника з околиць Стародуба.
- КАРТКА 19. 64 — Вишивка з рушника, с. Погар, Стародубівського повіту.
- КАРТКА 20. Взори з рушників:
65 — „гілка” (шиється у кілька рядів) з околиць Стародуба.
66, 67 — „дрібочки”, с. Панурівка, Стародубівського повіту.
68 — шиється у кілька рядів поміж мережками, з околиць Ніжина.

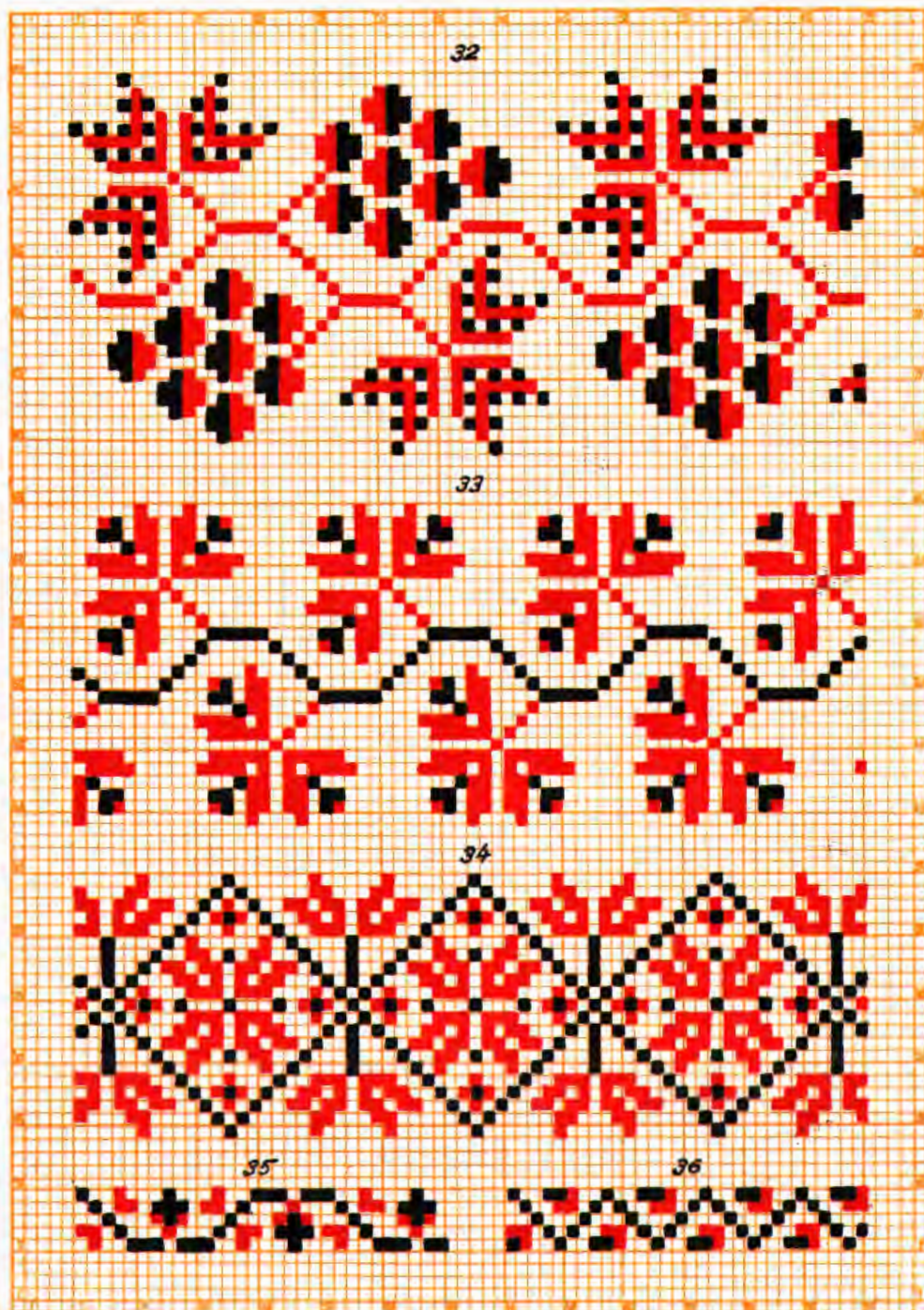

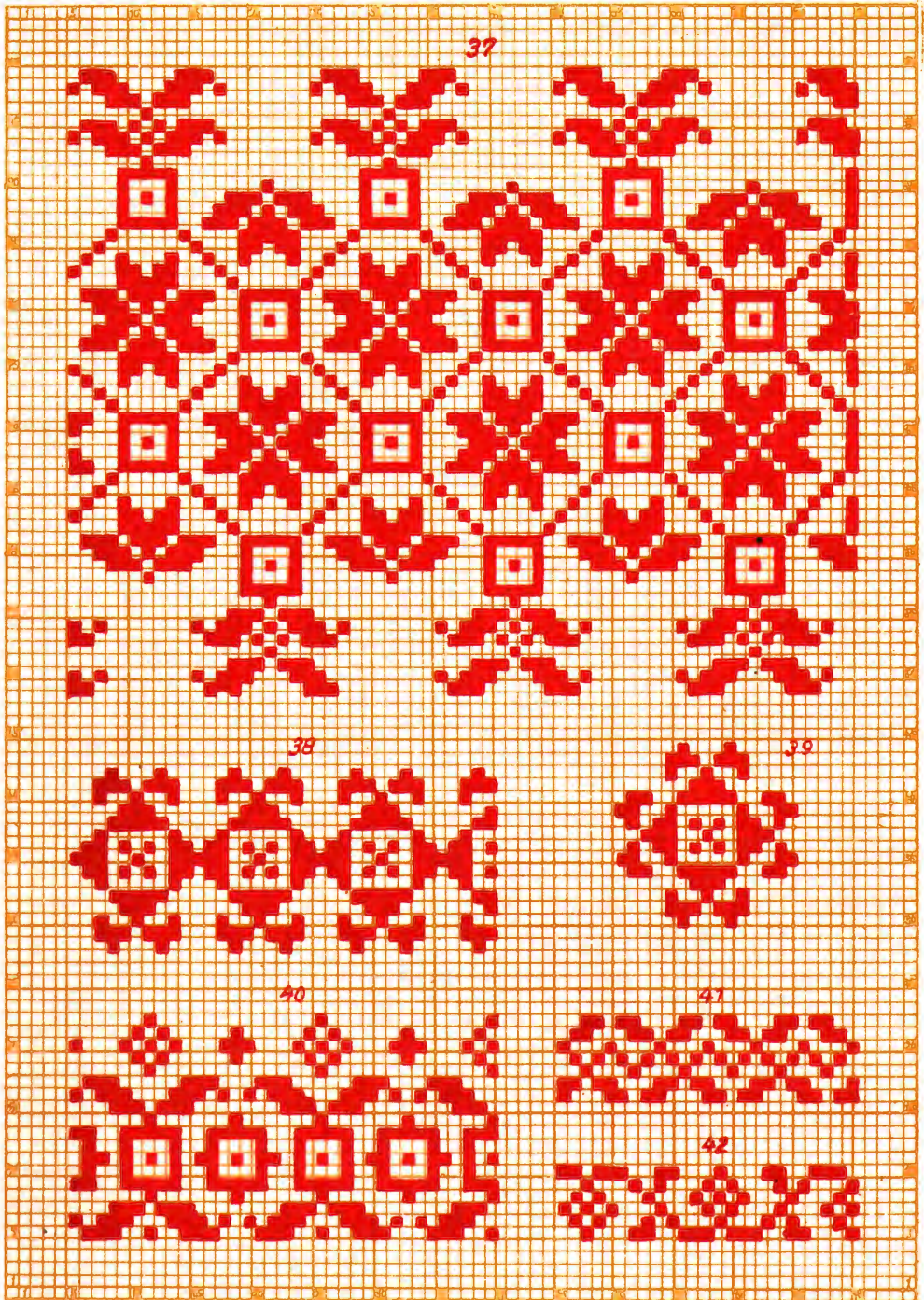

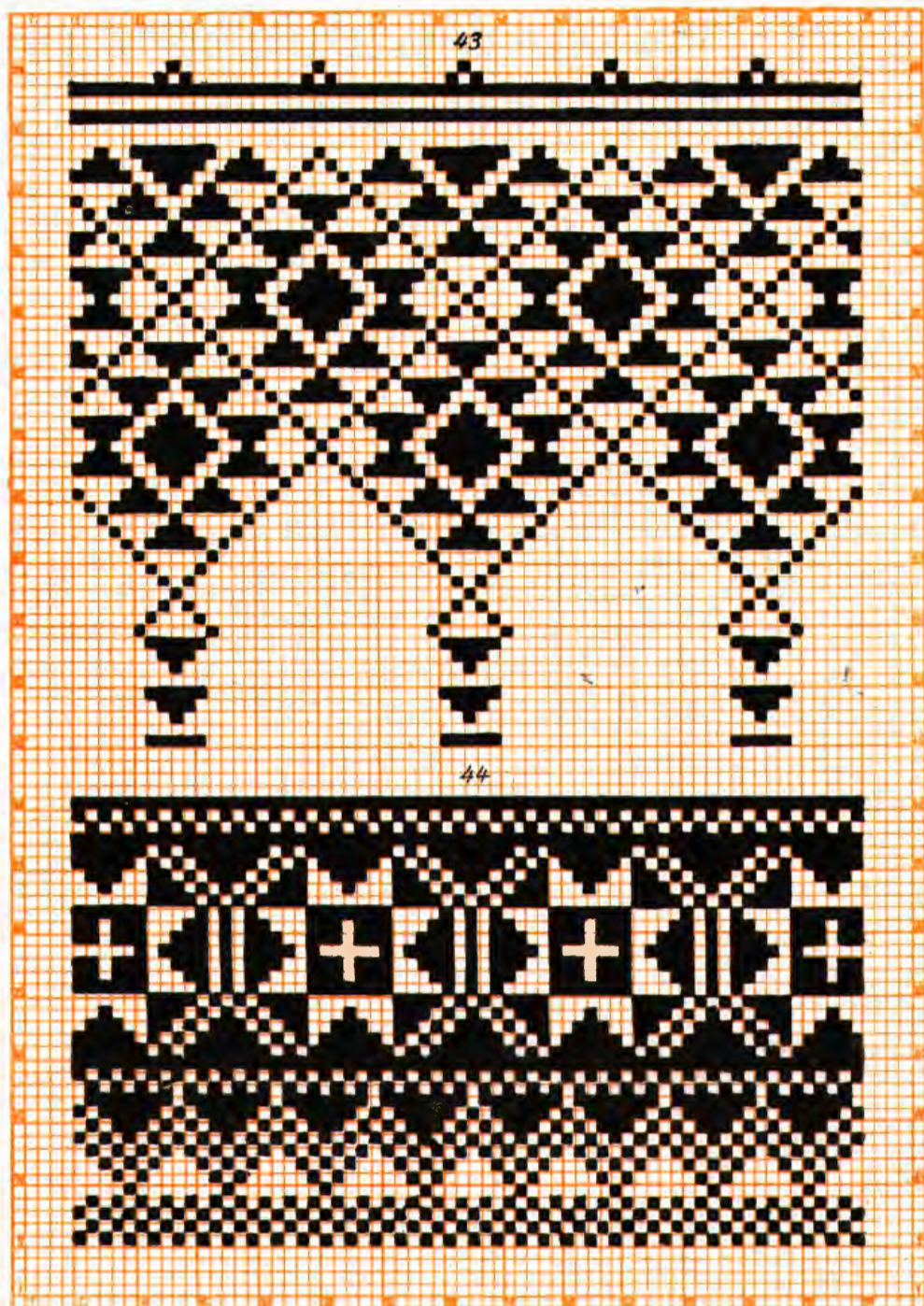

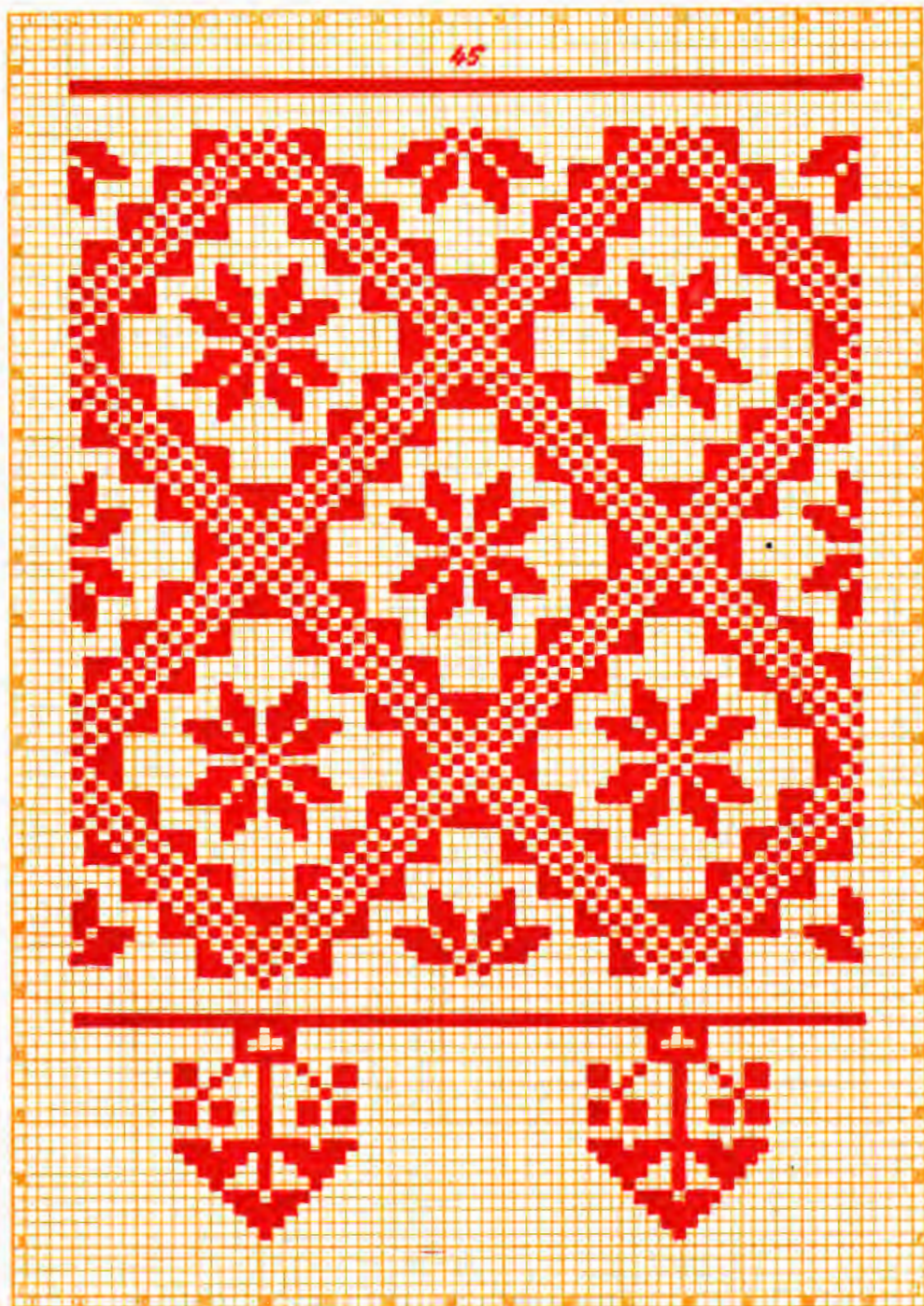

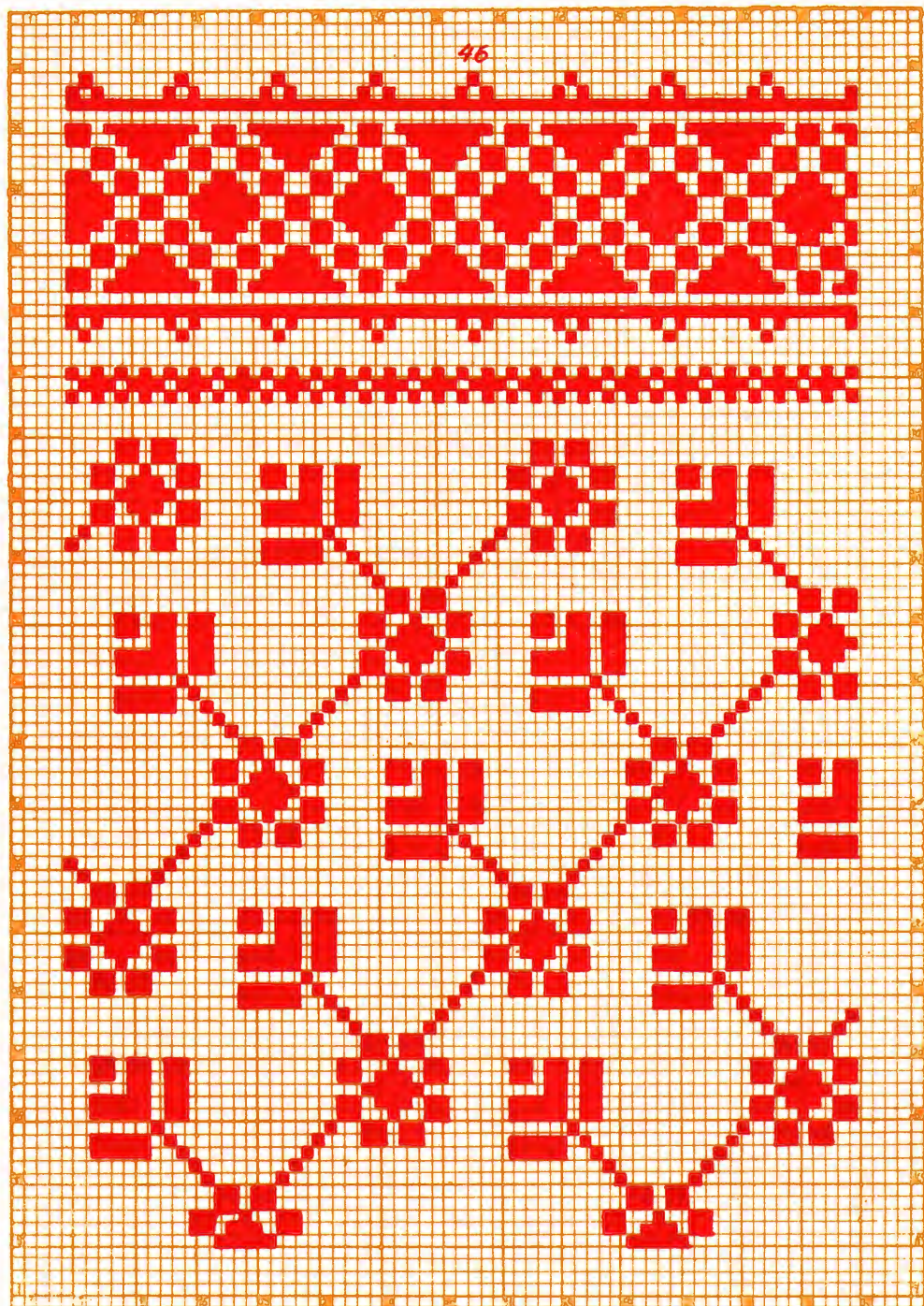

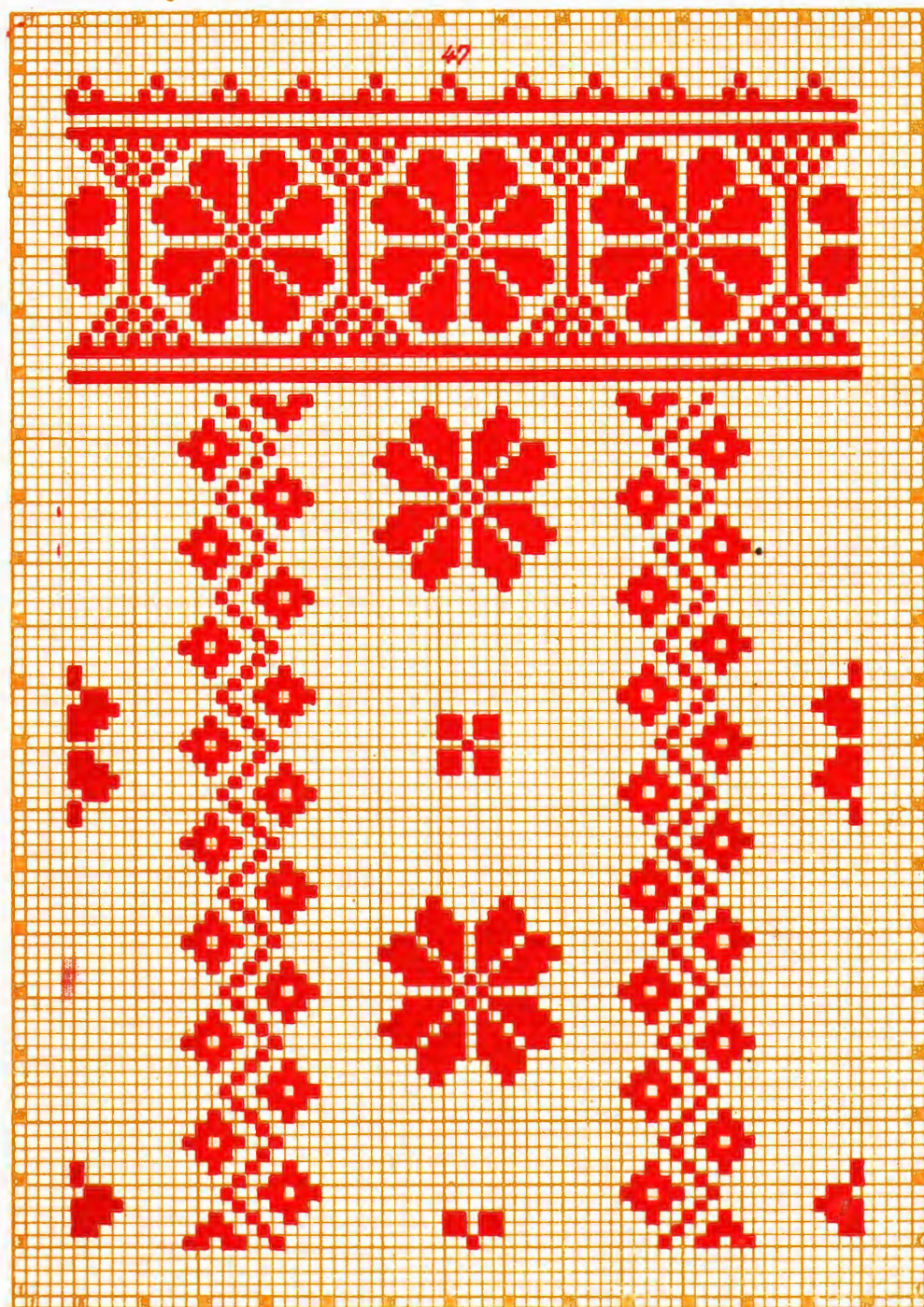

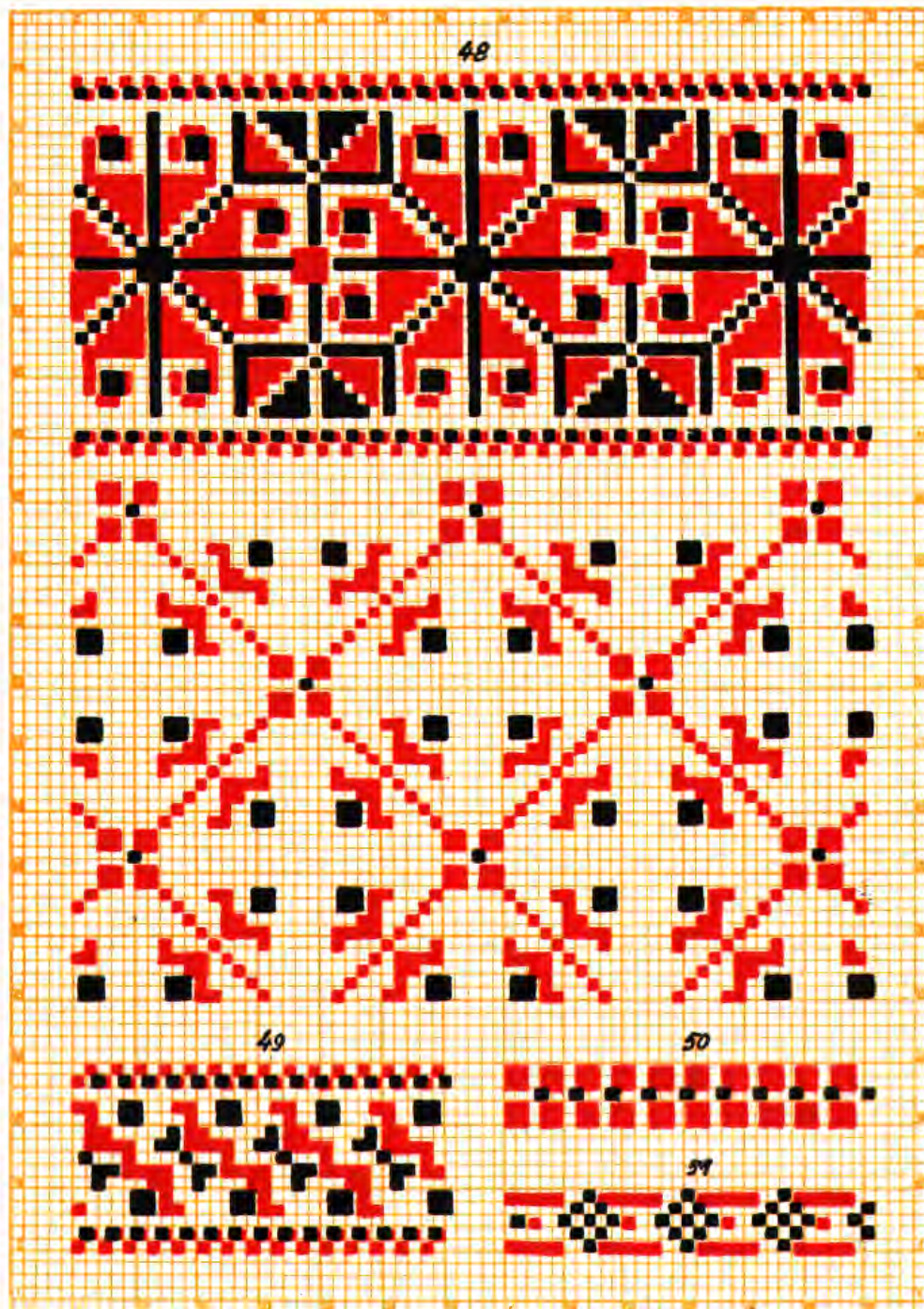

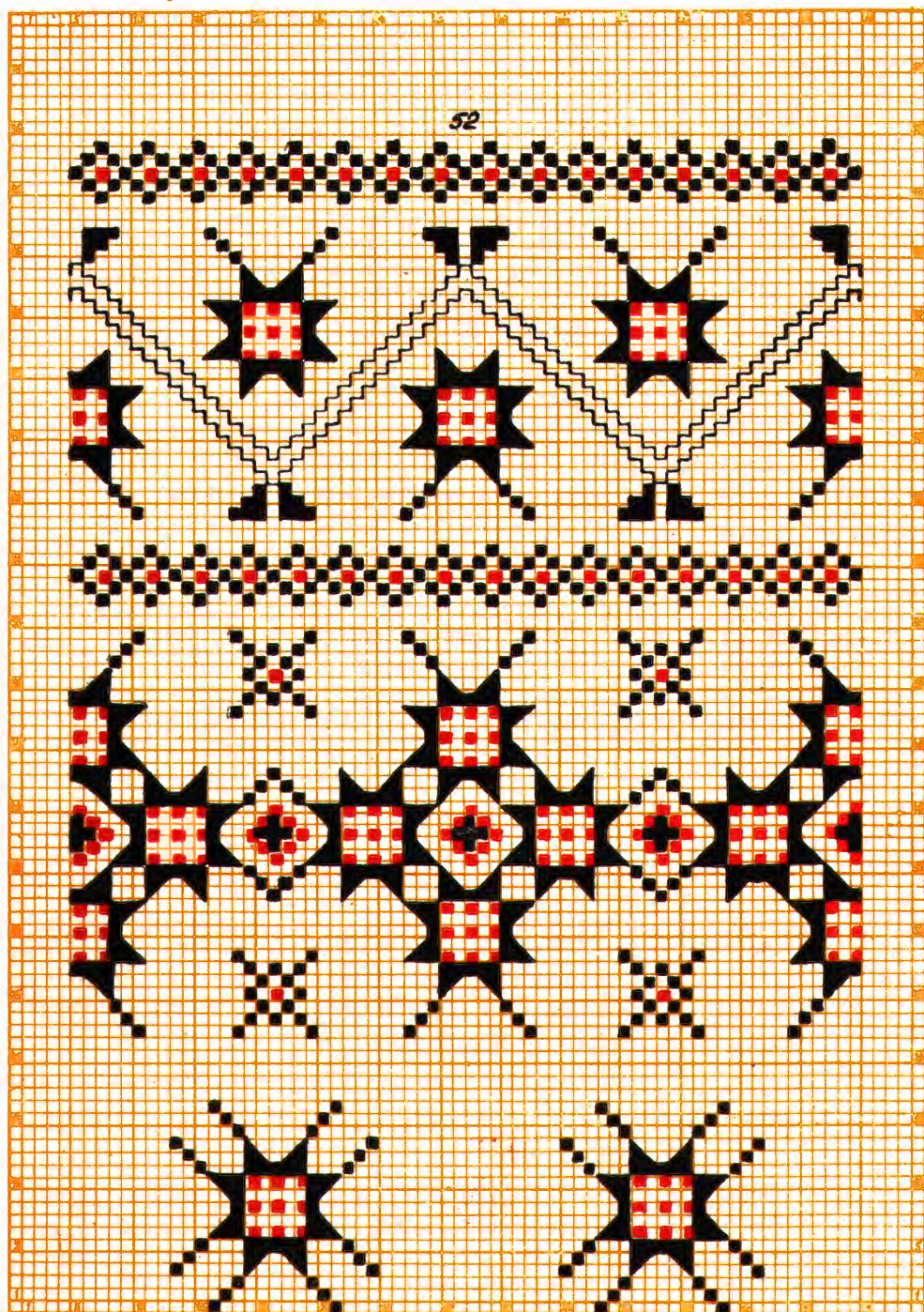
Л. Демиденко: Українська народня вишивка - L. DEMYDENKO - UKRAINIAN FOLK-EMBROIDERY
BRODERIE POPULAIRE UKRAINIENNE UKRAINISCHE VOLKSSTICKEREI

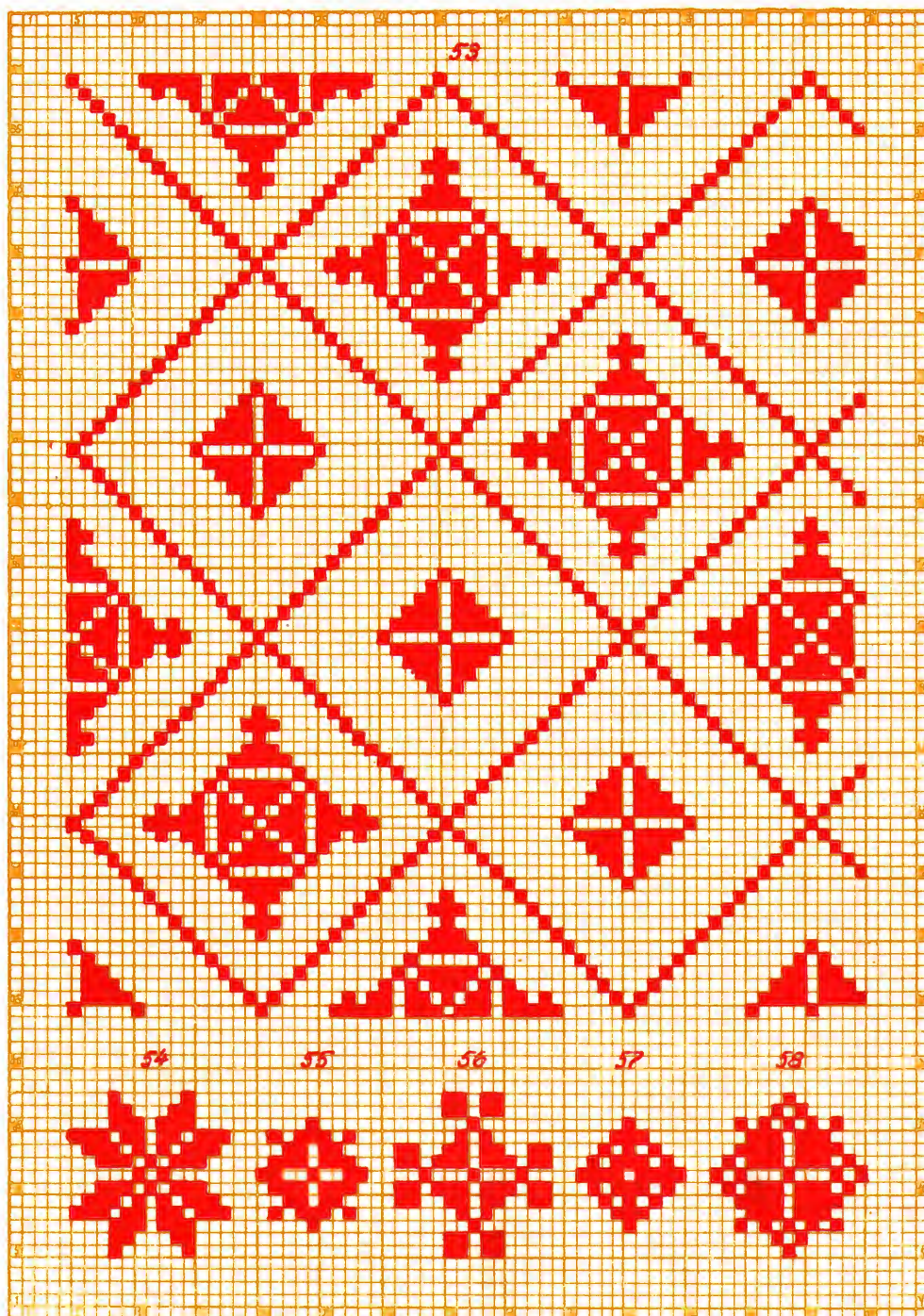

Л. Демиденко: Українська народня вишивка - L. DEMYDENKO - UKRAINIAN FOLK-EMBROIDERY
 BRODERIE POPULAIRE UKRAINIENNE - UKRAINISCHE VOLKSSTICKEREI

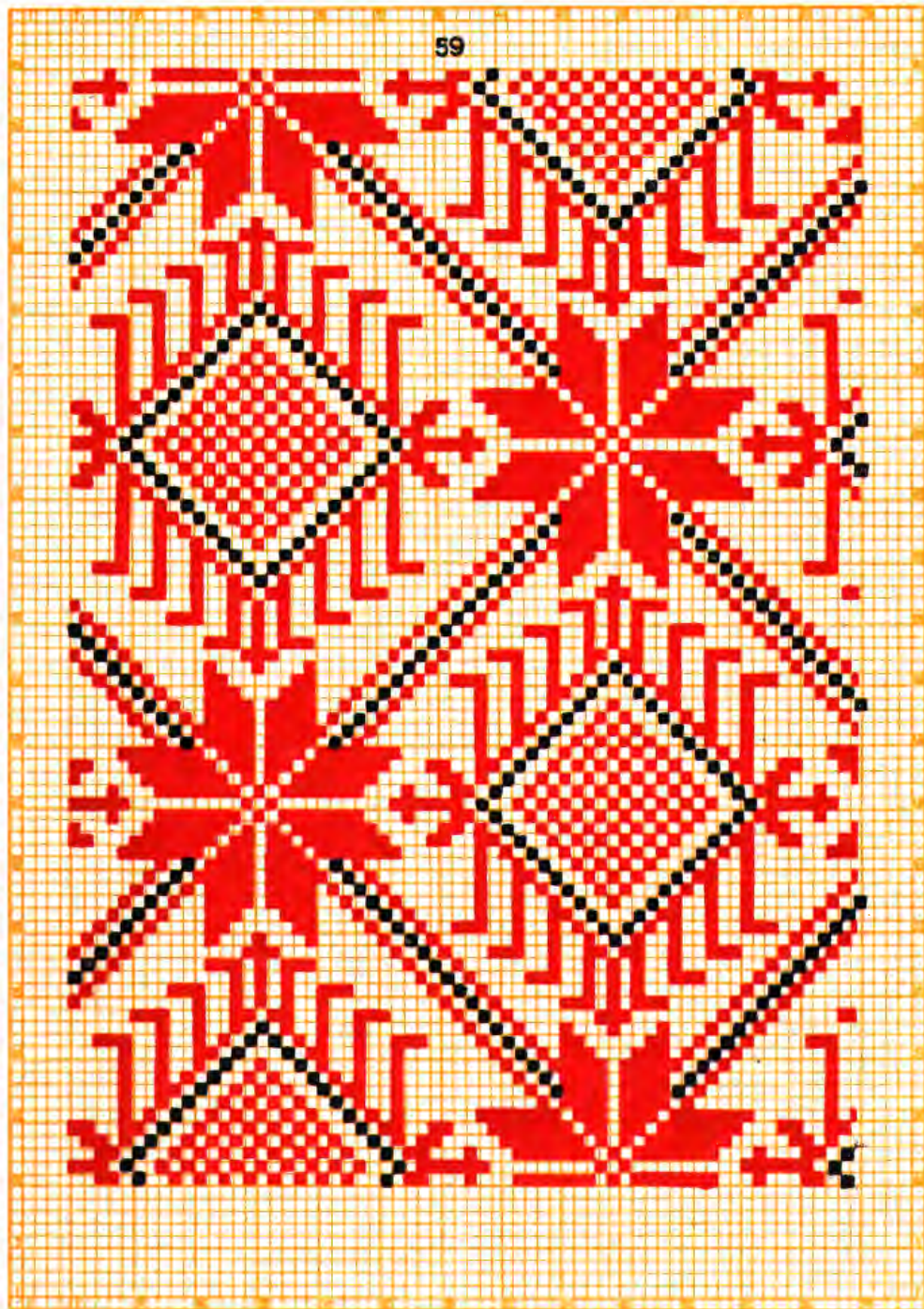

Л. Демиденко: Українська народня вишивка - L. DEMYDENKO - UKRAINIAN FOLK-EMBROIDERY
 BRODERIE POPULAIRE UKRAINIENNE - UKRAINISCHE VOLKSSTICKEREI

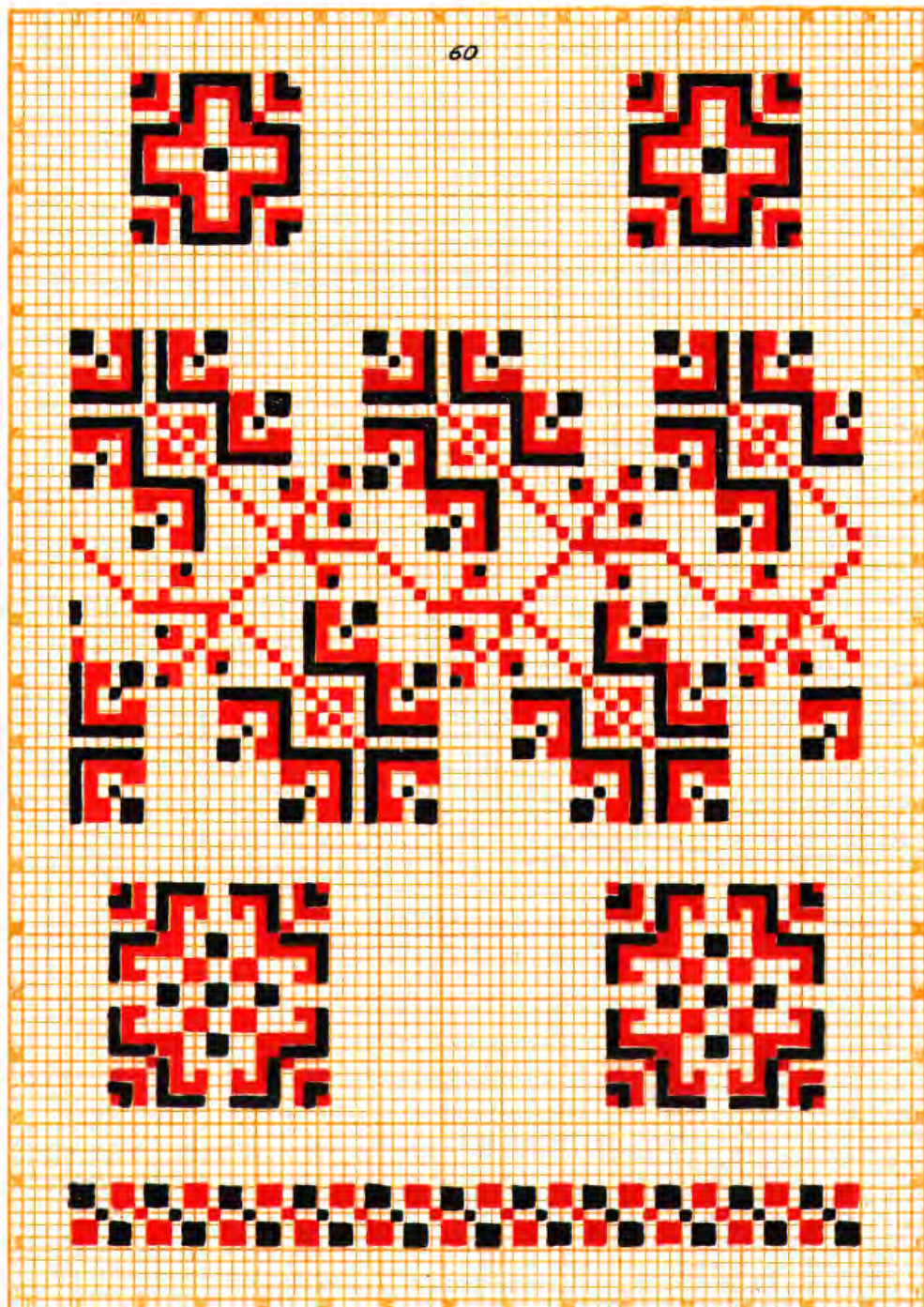

59

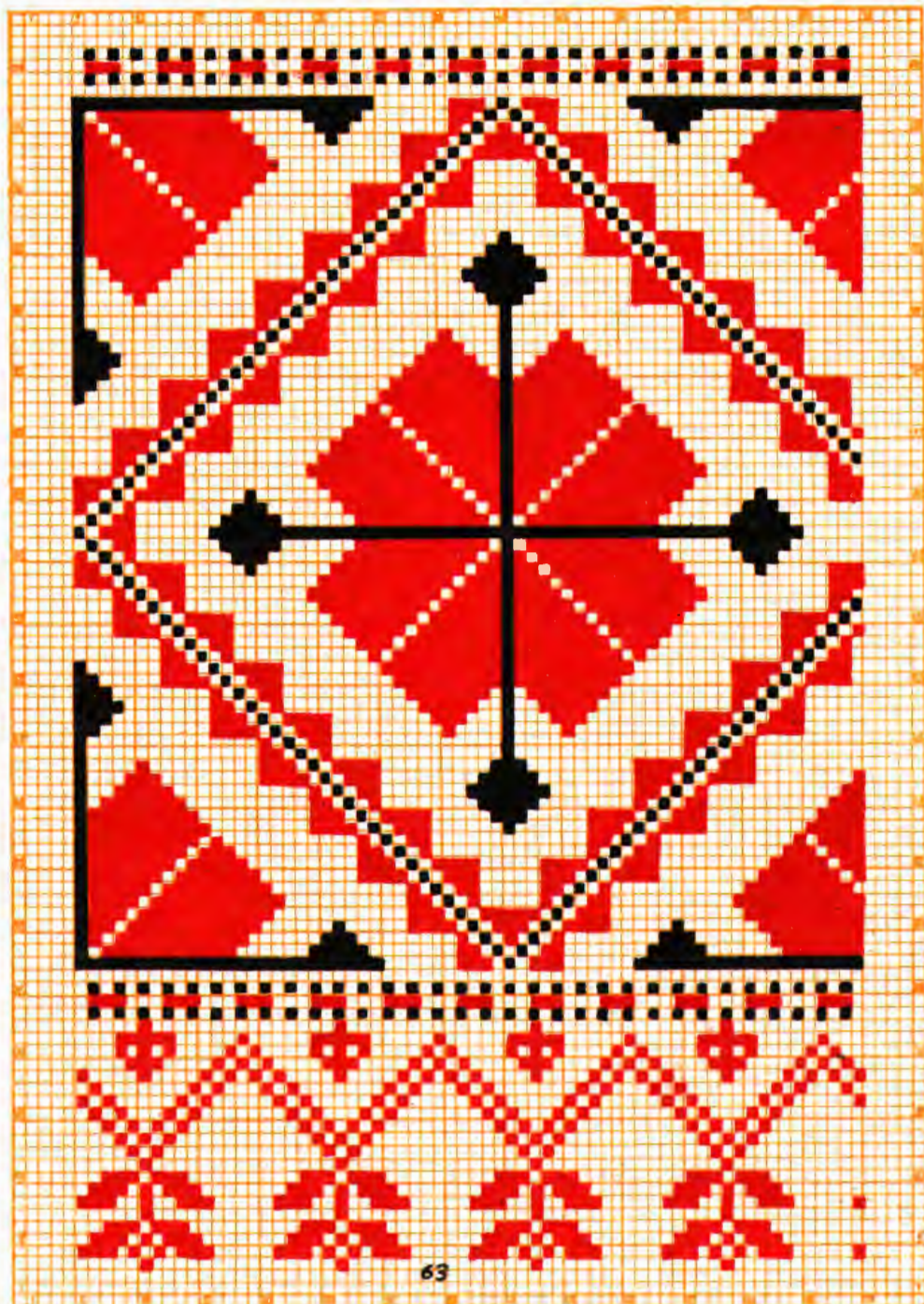

Л. Демиденко: Українська народня вишивка - L. DEMYDENKO - UKRAINIAN FOLK-EMBROIDER
BRODERIE POPULAIRE UKRAINIENNE - UKRAINISCHE VOLKSSTICKEREI

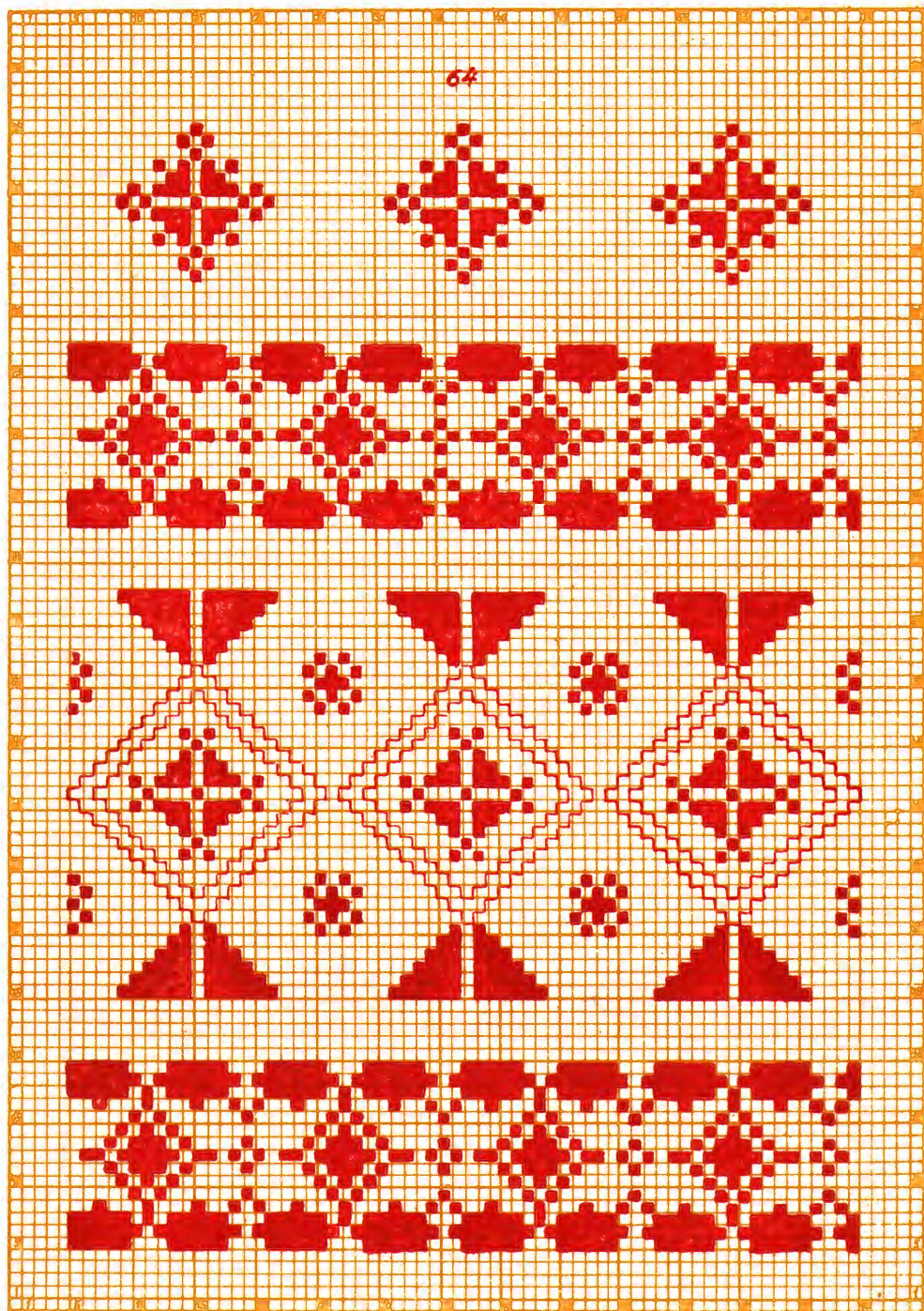
60

Л. Демиденко: Українська народня вишивка - L. DEMYDENKO - UKRAINIAN FOLK-EMBROIDERY
BRODERIE POPULAIRE UKRAINIENNE - UKRAINISCHE VOLKSSTICKEREI

Л. Демиденко: Українська народня вишивка - L. DEMYDENKO - UKRAINIAN FOLK-EMBROIDERY
BRODERIE POPULAIRE UKRAINIENNE - UKRAINISCHE VOLKSSTICKEREI

